

Almby-Norrbyås hembygdsförening

Medlemsblad nr 37

Januari 2013

John Larsson
Almbyns siste kommunalordförande

Innehåll

Inkorporeringen, John Larsson, Hejan, gammal väg, Gunnarstorp, nytt gravfält, kris 1873, klippsamling, program, styrelsen.

Redaktör, skrivare och grafisk form Lennart Bäck

Inför ett nytt verksamt år.

God fortsättning på år 2013 önskar styrelsen alla medlemmar i vår hembygdsförening. Under det gångna året har verksamheten följt det invanda mönstret med föredrag, utflykter och samarrangemang. Tyvärr fick vi ställa in höstens planerade studiecirkel om Hjälmarsänkningen och sjöfarten på Hjälmarens p.g.a. för få anmälda men vi i styrelsen planerar att återkomma till hösten. Förslag på ämnesområde tas tacksamt emot.

Min förhoppning för framtiden är att föreningens arrangemang skall locka fler intresserade än under det gångna året, att du framför verksamhetsönskemål till styrelsen och att du engagerar dig i föreningsarbetet. Vi behöver bl.a. en skyltgrupp som skall se till att upplysningsskyltar sätts upp vid kulturhistoriskt intressant platser inom vårt verksamhetsområde, även en grupp som planerar studiebesök och utflykter m.a.o. en fördelning av arbete och ett inflöde av nya idéer. Hör gärna av dig till någon i styrelsen.

Almby- Norrbyås hbf är i flera avseenden en ovanlig hembygdsförening. Dels utgörs dess "territorium" av såväl stadsbebyggelse som landsbygd dels finns ingen hembygdsgränd. Styrelsen får gå rotgång mellan styrelsemedlemmarnas boningar när det gäller styrelsemöten och föreningsarrangemang ordnas i lokaler som Almby Trygghetsboende, Almby kyrka och Baptistkyrkan i Hidingsta generöst ställer till förfogande för samarrangemang.

Jag påminner om att vi nu har en fungerande hemsida som du kan ta del av genom att googla på Örebro läns hembygdsförbund. Har du åsikter eller förslag som du vill att medlemmarna skall kunna ta del av mejla i så fall ditt inlägg till kaare.schortz@gmail.com. Till sist hoppas jag att du finner något i vårprogrammet som lockar.

Kåre Schortz

ÅRSMÖTE

Almby-Norrbyås hembygdsförening
håller årsmöte onsdagen den 13 februari
i Almby Trygghetsboende, Kyrkoherdegatan 1.
Årsmötet hålls efter kvällens föredrag
som börjar klockan 18.30.
Årsmöteshandlingar finns tillgängliga från kl 18

John Larsson

1943, för sjuttio år sedan, införlivades Alby med Örebro. Den siste ordföranden i kommunalfullmäktige överlämnade kommunen med Alby municipalsamhälle. Han hette John Larsson, uppvuxen på torpet Hejan och kallades därför i vardagslag helt enkelt ”Hejan”.

John Emanuel föddes den 8 november 1896 på Hejan. Det var ett ganska stort torp på ett halvt mantal och ägdes av grosshandlaren Gustaf Andersson på Hjälmarsberg. När säteriet bildats ingick Hejan liksom andra torp i Hjälmarsbergs produktionssystem. Byarna fick inte vid den här tiden ta upp egna torp.

Johns far, torparen Lars Johan Larsson född 1858, var infödd albybo och gift med Johanna Matilda Karlsdotter från Lillkyrka. John hade en sex år äldre bror, Emil.

Efter folkskolan arbetade John på en skofabrik men sedan pappersbruket återhämtat sig efter branden fick han anställning där. Han blev snabbt fackligt aktiv och ledande i Socialdemokratiska ungdomsklubben som han tillhörde livet ut. Han såg till att pappersbruksarbetarna anslöt sig till det socialdemokratiska partiet. Han kunde också bygga ett eget hus på Kaplansgatan 2. Olyckligtvis råkade han ut för en arbetsplatsolycka som gjorde honom halt. Vid den här tiden behövdes särskilda tillstånd för att öppna kiosk och dessa gavs oftast till handikappade. John fick ett tillstånd

och drev de sista åren av sitt liv kiosken i Örebro lasarett.

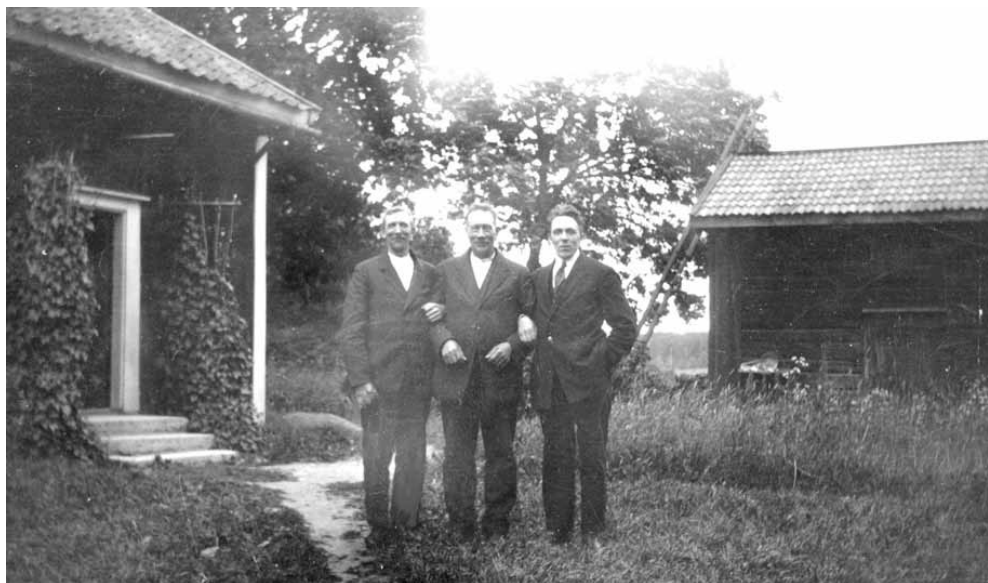
John hade en varm känsla för dem på livets skuggsida. Detta och en stark plikt-känsla för Alby kommun gjorde att han arbetade hårt och målmedvetet politiskt. Han var ordförande i kommunfullmäktige, ordförande i Alby kyrkofullmäktige och under tio år ordförande i Alby arbetarkommun förutom alla andra politiska uppdrag. Efter inkorporeringen blev han ledamot av stadsfullmäktige och drätselkammarens andra avdelning. Örebro valde honom till ledamot av landstinget.

Det var inte lätt att komma John in på livet. Han gav ett intryck av att vara kärv. Han stötte bort många genom sitt burdusa sätt att framföra sina åsikter, ärligt och rakt på sak. Men man kunde vara säker på att han stod fast vid sin ståndpunkt. Han kom tidigt in i Alby kommunalfullmäktige tillsammans med sin bästa vän Olov Nordenberg och de båda förde många frågor framåt.

Natten till den 1 augusti 1945 drabbades John av svåra magsmärtor och avled på morgonen, 49 år gammal. Sörjande var brodern Emil och hustrun Hilda från Stora Tuna som han gifte sig med 1931. De hade inga barn. I dödsannonsen finns Johns valspråk:

Små, små ord av kärlek sagda varje dag

Göra livet till en himmel, oss själva till behag.

Hejan

Hejan ligger något hundratal meter söder om Hjälmavägen. Avtagsvägen hittar man cirka 250 m öster om avtagsvägen mot Norrbyås. Platsen hade kanske varit bebodd sedan forntiden. Vid infartsvägen finns ett par lämnningar, möjligen det synliga av ett litet gravfält. När säteriet bildats ingick Hejan liksom andra torp i Hjälmarsbergs produktionssystem.

I dag är boningshuset i dåligt skick men med nytt tak och uthusen är helt utplånade. Kvar i gott skick står den timrade boden (från 1700-talet?).

På fotot med boden i bakgrunden står Emil, Lars Johan och John.

Lars Johan och Johanna, Johns föräldrar

”Hejan” överlämnar Almby

Det gamla året har snart tagit slut. År 1943 börjar. I och med det har två kommuner införlivats med Örebro stad. Striden har stått hård och den svagare har gått under.

Så långt man kan gå tillbaka i historiens blad, har Almby varit en självständig socken och skött sina åligganden på ett förtjänstfullt sätt. Och många framstående män har under seklernas lopp fostrats inom Almby vilka tagit plats på Örebrohus som landshövdingar över Närke, eller vid konungens rådsbord. Bönderna ha under århundraden samlats till rådslag och bestämt över sig själva och sitt. Kom ofred på färde visste de alla sin plats och de gingo man ur huse för att försvara sin socken och sitt land.

Med industrialismens genombrott i vårt land och även i vår socken vid sekelskiftet, och folkets flykt från landsbygden till städer och samhällen, kom frågan om inkorporering med Örebro på tal, eller närmare bestämt år 1906. Från den tiden och tills nu har frågan varit före till behandling flera gånger för att vid alla tillfällen konsekvent avslås av de beslutande myndigheterna i Almby.

Som ett led i utvecklingen inom Almby bildades år 1927 Almby municipalsamhälle, som på ett utmärkt sätt skött de uppgifter detsamma haft att handlägga för invånarnas bästa under de år detsamma fått arbeta. Och vår uppfattning i Almby är, att vi även i framtiden på ett betryggande sätt skulle kunnat lösa de problem som vi blivit ställda inför. Men när frågorna om inkorporering togs upp på hösten 1941 förstodo de flesta inom Almby, att nu var allt motstånd utsiktslöst i fortsättningen.

Så kom Kungl. Maj:ts beslut den 21 augusti 1942, och frågan var avgjord mot vår vilja. Vi hade endast att konstatera faktum.

Det är med vemod man tänker på vad som hänt. En socken försvinner från sin gemenskap med andra socknar, dess namn skall strykas i författningar och allmänna handlingar, i sammanslutningar och korporationer som t. ex. vägdistrikt, tingslag m. m. Men så är tidens gång. De stora fordra livsrum.

Men från och med nu äro vi örebroare och få inrikta oss på att arbeta därefter, och vi räcka härmed handen och tackar herr ordföranden för den välkomsthälsning vi fått emottaga och hoppas att samarbetet skall bli det bästa möjliga för att i framtiden gränserna skola utplånas och vi alla, oavsett var vi bo inom Örebro, alltid ha staden och dess befolknings bästa i tankarna vid våra handlingar och beslut.

Jag ber att med dessa ord få överlämna Almby socken med Almby municipalsamhälle till Örebro stad för gemensam förvaltning och hoppas, att de löften och förpliktelser som staden åtagit sig bliva uppfyllda på ett för invånarna i de inkorporerade samhällena gagnande sätt.

Vad framtiden bär i sitt sköte förborgat nu är för vår själ men ärligt vår granne i möte vi gå för gemensamt väl.

John Larsson var en klok man. Sannolikt övertalade han Albert Johansson som redigerade Almby's minneskrift att författa talet för högtidligheterna på Stortorget. Alberts formuleringar och ordval framträder på många ställen i talet och utan tvekan kommer de rimmade raderna i slutet från Albert.

John fyller år och har fått chrysantemer i korg och höstblommor. På väggen hänger bröllopsfotot från 1931 och där framför står en lampa i tidens stil.

Högtidligt på Stortorget

Natten till fredagen den 1 januari, nyårsdagen 1943, markerades inkorporeringen av Almy och Ånsta med ett högtidligt överlämnande, en omfamning som man ville uttrycka sig, på Stortorget i Örebro. Det mörka torget var upplyst ända ner till parken av många lampor och marschaller och ett lätt snöfall förhöjde stämningen. Programmet inleddes av livgrenadjärernas musikkår med Engelbrektsmarschen, som följdes av biskop Tomas Frihetssång av Allmänna sången varefter stadsfullmäktiges ordförande Harald Åkerberg talade från den flaggprydda talarstolen. Han hälsade Almy och Ånsta välkomna till Örebro och såg fram emot att man tillsammans skulle bygga en idealkommun. Han uttryckte också den förhoppningen att Örebro för de nya invånarna inte skulle framstå som en fientlig granne. Almy

överlämnades till staden av kommunfullmäktiges ordförande pappersbruk-sarbetare John Larsson. I sitt tal dolde han inte att inkorporeringen skett mot almybornas vilja men framhöll att stridsyxan nu var nedgrävd och ”att man gick grannen ärligt i möte”. För Ånsta talade kommunfullmäktiges ordförande folkskolläraren Ture Lindbo, som hoppades att Storörebro skulle gå en ljus framtid till mötes. Efter talen framförde Allmänna sången ”Sveriges flagga” varefter landshövdingen besteg talarstolen och manade till samarbete och endräkt. Så ringde Nikolaikyrkans klockor in det nya året och landshövdingen utbringade ett leve för staden. ”Vår Gud är oss en väldig borg” sjöngs unisont varefter ett leve för fosterlandet följdes av ”Du gamla du fria”. Ett ståligt fyrverkeri avslutade den högtidliga halvtimmen.

Efter inkorporeringen

Kommunalkamrer Linnell, sjuksköterskan och de båda poliserna överfördes till annan tjänst. Brandkåren upplöstes och brandbilen och utrustningen flyttades till staden. Älderdomshemmet och skolan fortsatte som tidigare. Kommunalval hade hållits 1942 och Gunnar Björkman och John Larsson kom in i stadsfullmäktige och drätselkammaren. I övrigt fick bara fyra almybor plats i nämnder och styrelser. Almys demokrati hade utarmats. Tidigare hade var tjugonde vuxen fyllt ett politiskt uppdrag.

Kommunalskatten var 1942 4,75 kr, landstingsskatten 2,15 kr och med

övriga pålagor blev det cirka 8 kr per skattekrona att betala. I municipet betalade man ytterligare 1,30 kr. Örebroskatten 1943 var nästan 12 kr så almyborna drabbades av en rejäl skattehöjning. Detta kunde kompenseras av att ingen alls betalade skatt för 1945 då Sverige gick över till skatt vid källan.

Hur uppfylldes stadens löften? Vatten- och avloppsnätet började anslutas 1946 men först i augusti 1957 fanns kommunalt vatten inom municipet. Löftena infriades alltså men med några års fördröjning.

Hur gick inkorporeringen till?

Sannolikt fanns byar som räknades till Almy på den mark söder om Svartån där Örebro stad växte upp. Gränsen gick länge långt in ibland stadsbebyggelsen. Efter hjälmarsänkningen blev den förut sankta marken sydöstut attraktiv för den växande industristaden och ett första bud om inkorporering kom 1906. Det avvisades liksom nästa 1911. Också Almy växte från 1143 invånare år 1900 till 4574 år 1930. Då hade de tätbebyggda delarna bildat Almy municipalsamhälle på cirka 1/3 av kommunens mark men med 85 % av invånarna.

Långbro kommun införlivades med Örebro 1936 och troligen som följd av detta ansökte landshövding Bror Hasselroth om en utredning för att också inkorporera Almy och Ånsta kommuner. Utredningen skulle göras av Kammarkollegiet i Stockholm. Fullmäktige i Almy hemställde hos samma myndighet att ingen utredning skulle ske. Almys skrivelse avlogs och uppdraget gavs till kammarrättsrådet Einar D Sievert i oktober 1937.

Med Långbro kom grenadjärregementet och SJ:s Centralverkstäder till Örebro. I Ånsta fanns stadens vattenverk och i Almy stadens renhållningsverk. Detta hade säkert stor betydelse men togs inte upp i diskussionerna. Inte heller fördelarna med enhetlig planering kom med. Plan- och markfrågorna avfördes från processen. I stället blev brister i Almy i fråga om vatten och avlopp den viktiga frågan.

Sieverts utredning sändes på remiss 28 juli 1939. Fullmäktige i Ånsta och Almy liksom municipalfullmäktige motsatte sig inkorporering i sina svar. Från Örebro sändes ingenting. Krigsutbrottet kom emellan. Först två år senare krävdes Örebro på svar och då gjorde man nya utredningar som var färdiga i mars 1942 då stadens remissvar skickades in. Som en sista desperat åtgärd sände Almy i april 1942 en deputation till Kammarkollegiet men det hjälpte inte. Den 21 augusti 1942 bestämdes i ett brev från Kungl. Maj:t att Almy från den 1 januari 1943 skulle uppgå i Örebro stad.

Uppgifterna i artiklarna om inkorporeringen är hämtade från örebrotidningarna och från min uppsats i historia "Omständigheter när Almy införlivades med Örebro". Fotografierna har lånats från Arne Norgren, brorsdotterson till John Larsson

Det livskraftiga Almy

Almy var i stort sett självförsörjande med service. Här fanns post och bank och många speceriaffärer föutom frisörer och hantverkare av olika slag. I samband med inkorporeringen annonserade många affärer i tidningarna. Här är några från ÖK. Bertil Andersson, "Tottas" bror, hade sin verkstad norr om Betongvägen. Janssons charkuterier inrymmer i dag en pizzeria och färghandeln kan lokaliseras med adressen. Hjalmar Petterssons bageri fanns på Betongvägen 23.

Almby Vel.- & Mek.- Verkstad

B. Andersson.

Telefon 178 42

God sortering av SPORTARTIKLAR: Skidor - Stavar - Bindningar
Handskar - Bandyror etc. — Skidvällningar och Skridskoslipningar
utföres. — Cykelreparationer — Vinterförvaringar.

Inköp av Förstklassiga Charkuterivaror

göres bäst hos

H. JANSSONS CHARKUTERIAFFÄR

Aspvägen 2, Almby.

Telefon 160 05.

Vid behov av

Gott Mat-, Kaffe- och Småbröd

vänd Eder då med förtroende till

Hj. Petterssons Bageri

ALMBY. Gör ett besök! Ni blir nöjda! Beställningar mottages.
TELEFON 135 91

ALMBY FÄRGHANDEL

Nya Betongvägen 21

Telefon 128 79

REKOMMENDERAS

Annonser i Örebro-Kuriren 2 januari 1943.

PROGRAM VÅREN 2013

Onsdagen den 23 januari:

Alla tiders bio

Alf Rune, fd journalist på NA
berättar till bilder biografernas historia
bl a med anledning av att biografen Roxy
”fyller” ett hundra år.

Almby Trygghetsboende, Kyrkoherdegatan 1
klockan 18.30.

Onsdagen den 13 februari

Drygt femtio år sedan en gammal vän försvann.

Leif Wester, uppvuxen i Brickebacken
berättar till bilder, delvis egna,
om den 1962 nedlagda järnvägen Örebro-Norrköping.

Kvällen avslutas med

ÅRSMÖTE

Årsmöteshandlingar finns tillgängliga från kl 18.00.

Almby Trygghetsboende, Kyrkoherdegatan 1
klockan 18.30

Livets högtider,

utställning i Almby Församlingshem.
om seder och bruk
kring dop, bröllop och begravning.

Måndagen den 18 mars
med början klockan 18.30
visar Ingrid Söderberg utställningen
och berättar om detta.

**Eventuella programändringar meddelas på vår hemsida
och under föreningsnytt i NA**

VÅREN 2013 PROGRAM

Måndagen den 8 april

det Norrbyås som varit.

David Karlssons fotografier
och Sven Karlssons utklipp
kan ge underlag för samtal.

Anne-Marie Fransson och Lennart Bäck finns i
Baptistkyrkan i Hidingsta
klockan 18.30

Söndagen den 12 maj

utfärd till yxhultsområdet.

Vi tittar bl a på Stenhuggarmuséet
hällkistan i Yxhult och
gravfältet Lekebacken.

Avfärd från övre parkeringen vid Almby kyrka
klockan 15.00.
Ta med kaffekorg.

Söndagen den 16 juni

friluftsgudstjänst vid Hjälmarbaden

klockan 14.00

Musik. Föreningen bjuder på kaffe.
Paviljongen ca 400 m väster om fd restaurangen.

Behöver Du bilskjuts
ring 36 45 22 före kl 13 (Kåre Schortz).

Fågelskådning

Sedvanlig fågelskådning på söndagar
utökas med onsdagarna
den 8, 15 och 22 i månaden maj.

Samling på parkeringen vid
avloppsreningsverket klockan 07.00

Vägen mellan Stortorp och Hidingsta

Den nuvarande vägen mellan Stortorp och Hidingsta med ett stort antal hus på båda sidor om vägen är inte den ursprungliga. Den nya kom till någon gång kring första delen av 1800-talet. Orsaken har vi inte kunnat lista ut. Den äldre vägen är fortfarande farbar på långa sträckor men åkrar och ett djupt dike hindrar genomfart.

Kring Stortorp har ett antal stenxor hittats. Bönderna under bronsålder och tidig järnålder med "vandrande åkrar" har nog använt dessa. Spåren av deras odling kan man se i skogen i väster. Platsen var kanske inte tillräckligt bra för permanent bosättning förrän under tidig medeltid. Gården kallades då Torp, prefixet "stor" sattes till långt senare. Vissa forskare har teorier om att frigivna trälar odlat upp de tidigmedeltida gårdarna med torpnamn.

Vägen ut från Stortorp har en omtiverad krök. Troligen flyttades vägen mot öster för att få en riktig bygata längs den enkla radbyn Torp. Vägen går sedan genom byns "tå", där skräddare och skomakare tilläts bo utanför bygemenskapen. På östra sidan kan man se grunden till ett soldattorp. Nästan mitt emot på västra sidan just i svängen finns resterna av en tidig tegelugn. Ett hundratal meter längre västerut finns en forngrav, en röseliknande stensättning, 11 m i diameter. Den ligger relativt högt och passar väl in i bronsålder och tidig järnålder.

Här måste vi passera ett djupt dike och åkrar innan vi kommer till grunderna

efter Gunnarstorp. Gården var brukad ännu på 1920-talet men lades troligen ner vid den tiden. En jordbruksarbetare med hustru bodde där sommaren 1928 och de var kanske de sista. Gården ägdes fram till 1891 av Tidö slott och kallades 1 mantal frälse, men sedan avlöste ägarna varandra i en tät ström. Den köptes 1904 av lantbrukaren Karl August Larsson som bodde där till 1924. Han hade hustru och fyra barn, födda 04, 09, 11 och 16. Den 30 december 1910 dömdes han till fängelse för misshandel. Under år 1925 drevs lantbruket av en hyresgäst och arrendator. Troligen revs husen före världskriget.

Till Gunnarstorp hörde också torpet Oppstugan, som den siste torparen lämnade i november 1893. Möjligen fanns vid mitten av 1800-talet i närheten av Gunnarstorp ytterligare en stuga där socknen kunde hysa in knektänkor.

På västra sidan om vägen något hundratal meter från Hidingsta fanns "Nyckelkällan". Sägner säger att källan från början låg en bit bort. Markägaren satte lås för källan som då blev torr. Ådern tog en annan väg och källan bröt upp på den senare platsen och fick därav namnet

Hidingsta är ett intressant ortnamn. Man kan utgå ifrån att platsen tidigt hade ett "sta-namn" som innebar en åker på lerbotten. Här byggde en man från Hidinge en gård. Oftast är ett personnamn förled till sta-namnen men inte så i detta fall..

Generalstabskartan, uppmätt på 1830-talet och reviderad på 1840-talet. Byarna är ännu inte skiftade och längs den nybyggda vägen har fastigheten Nybygget uppstått. I övrigt finns Hidingastas knekttorp längs den nya vägen.

Gunnarstorp 1899, omålade dåliga bräder, 1½ våning med plåttak. Tät betonggrund. Axel Larsson med hustru och tre barn. Där bakom drängen och pigan Körning. Vid hästen troligen hustruns bror Johan Adolf Olsson. Axel Larsson köpte Bäcktorp något år senare.

Jordeboksformer Gunnarstorp

1480 - 1549	Gunnarst.
1555	Gunnarstorp
1561 - 1562	Gunnarst.
1555 - 1575	Gunnarstorp
1583	Gunnarstorp
1600	Gunilzt.
1610 - 1621	Gunnarstorp

Fotograf: Sam Lindskog.
1899 vvar Lindskogs första år som fotograf i Almbj.
OLM nr 319 och 320.

Varför två spalter?

Som lärare ville jag att alla elever skulle kunna läsa bra. Då jag var utbildad för detta blev det mycket arbete för att förenkla texterna. Ett verksamt medel var att förkorta raderna. Svaga läsare är hjälpta av att ha en rak pappbit under den aktuella raden för att kunna följa den till slut. De flesta förlorar lätt koncentrationen och pappbiten kan hjälpa dem tillbaka till rätt ställe. En kort rad ger mera flyt i läsningen men rak högermar-

ginal blir ett hinder eftersom flera ord avstavas. Man kan jämföra tidningsspalter och boktext. Den grafiska utformningen i de flesta böcker gör texten omöjlig att läsa för svaga läsare. De är flera än man kan tro.

Vi äldre med allt svagare syn får efterhand liknande problem som den svaga läsaren och är hjälpta av de kortare raderna som två spalter ger.

Donation

Barbro Karlsson, änka efter Sven Karlsson i Stortorp har skänkt hans mycket stora klippssamling till föreningen. Den har hittills funnits att beskåda i Baptistkyrkan i Hidingsta, men kommer att flyttas till Arkivcentrum i Örebro. Där har man möjlighet att katalo-

gisera den och att förvara den på ett säkrare sätt än vi föreningen skulle kunna.

I nästa utgåva av medlemsbladet ska vi försöka att visa mera från tidningsklippen och därigenom göra en historisk redovisning av de senaste femtio åren i Norrbyås.

Fotoutställning på Tybble torg?

Det finns planer för verksamheten på Tybble torg under 2013. Där ingår t ex påskmarknad och julmarknad. Fredagen den 24 maj anordnas Tybble Torgdagen då t ex föreningar har tillfälle att visa upp

sig. Tillsammans med PRO kunde en fotoutställning med almbymotiv kunna visas. Svårigheten är förutom vädret att hitta lämpliga skärmar för utomhusbruk.

Artiklar i Aktstycket.

ArkivCentrum i Örebro län utger ett antal gånger under året skriften Aktstycket som innehåller lokalhistoria. I decembernumret har vår sekreterare Torbjörn Wall en artikel om Dirigold som han länge

har forskat om. Som ett utskott från cirkeln "Örebro under första världskriget" har jag skrivit om cyklar och i synnerhet om polisens registrering av alla cyklar, som pågick ända till 1958

Hur gick det med Örebro stads löften?

Almbys krav på lägre skatt för boende utanför municipet och slopad gatuavgift i framtiden godkändes inte. De viktiga löftena var att ordna Almbys vatten och avlopp inom en tioårsperiod. Svårigheterna att t ex kunna köpa kopparrör åren efter krigsslutet försköt genomförandet. Vatten- och avloppsnätet började anslutas 1946 men först i augusti 1957 fanns kommunalt vatten inom municipet. För vissa delar dröjde anslutningen av avlopp. Delar av Hagvägen kom inte med förrän i slutet av 1970-talet. Marks station saknar fortfarande kommunalt vatten och avlopp.

Här syns Rudbeckiusvägen uppgrävd 1957.

Foto: Kåre Schortz

Markägaren Kjell Wilhelmsson och Kåre Schortz på ett gravfält i Hidingsta i en svag västsluttning.

Gravfältet är inte registrerat i fornlämningsregistret. Där finns minst tre treuddar och två runda stensättningar, av vilka den ena som ligger centralt möjligen har ett brätte, dvs runt om en låg stenpackning cirka 2 m bred. Gravarnas utseende och läget antyder att de är anlagda under tidig järnålder, möjligen redan under bronsåldern. Troligen finns flera gravar än de vi kunde vara säkra på vid vårt besök. Längre ner i sluttningen finns vallar och gropar som vi inte kunde tyda.

Vi såg inga tecken på att området varit odlat. Sannolikt har det under århundradena använts som betesmark i närheten av gården.

Gravarna har likheter med gravarna på berget intill Tegel bruket. Där finns en mycket stor treudd.

Vilka flickor blir besjungna?

1. När hon kommer i sin eka och förtöjer den på svaj
2. I en roddbåt till Kina
3. Hämtat sin lilla ljusblåa hatt ur en påse uppå vinden
4. Under alla år har jag burit med mig drömmen
5. En gammal drömbok köpte jag i folioformat
6. Guldets blev till sand
7. Början i moll och finalen i dur
8. Jag nämner inte något efternamn
9. Hon dansar och blundar så nära intill
10. Ä'cke det gudomligt Fiskartorpet. Vad?
11. Varför nobbar du mej i ett enda kör
12. Månen skiner milt vid sin vakt på hennes fönsterplåt
13. Och nu simmar jag så bra
14. doppar skorporna på kafé sjuan hela dan
15. Jag tog upp ett munspel ur min tomma slitna ficka
16. Om du vill ska jag plocka alla rosor här

Facit

Maj, Stina, Beda, Elin, Beatrice Aurore, Kristina, Rosa, Britta, Cecilia,
Ulla, Agda, Frida, Elinor, Dagny, Anna (och mej), Maria Therese.

Finns pengar?

Om du har ett hus har detta ett värde. Värdet finns inte förrän du säljer det och någon vill betala för det. Finns huset i Flyttboda är det inte troligt att detta sker. Hur stort är då värdet?

Har du huset i Örebro kan du gå till banken och låna pengar med huset som säkerhet. Banken skapar då pengar av det fiktiva värdet, du kan köpa en ny bil, bilförsäljaren kan köpa mat och bilfabriken betala löner.

Före år 1873 gjorde bankerna i Mellaneuropa på ovanstående sätt för ofta och för länge. Fina stenhus byggdes längs avenyerna i Paris, nya fabriker startade i Wien och bönderna i Preussen förnyade sina hus. Allt med av bankerna skapade pengar.

Så strömmade billigt vete in från USA med ångfartyg, jordbruket fick problem och börser i Wien kollapsade i februari 1873.

Bankerna fick inte in räntor och avbetalningar på de utlånade pengarna utan tog tillbaka sina säkerheter. Några med god ekonomi kunde köpa billigt t ex fabriker och bilda trustar. Många banker gick i konkurs.

Det finns stora likheter mellan krisen 2008 och krisen 1873. Under en tjugoårsperiod därefter gick det finansiella systemet på sparlåga men industrin producerade för fullt och utvecklade innovationer, speciellt inom krigsindustrin som bakladdade gevär och kulsprutor. Den viktiga förändringen var att USA tog över rollen som industriell stormakt. Gör ostasien detta efter krisen 2008? Börjar vi granska och misstänkliggöra finansjobbarna framåt?

Sverige klarade krisen 1873 någorlunda. Följden blev att arbetarna på de stora gårdarna strömmade till industrin eller emigrerade.

Motion.

Torsdagen den 24 januari klockan 17.15 startar ytterligare en seniorjympa. Den kommer att komplettera den seniorjympa på onsdagar klockan 12.10 som funnits under ett par år. Nina och Malin som har specialutbildning för detta leder övningarna. All information du behöver får du per telefon 073-522 23 66 (Malin Lake)

Styrelsen

Kåre Schortz	Rudbeckiusv. 12	36 45 22	ordf
Torbjörn Wall	Aspvägen 8	32 38 53	sekr
Monica Rothamel	Syrénvägen 9	32 09 38	kassör
Ingrid Söderberg	Box 6060	33 03 05	
Ingalill Erikssohn	Kaplansgatan 11	32 01 78	
Lars Johansson	Holländareg 22	070-558 99 06	
Anne-Marie Franzon	Norrbyås 519	23 80 12	
Bengt Karlsson	Champinjonväg 6	23 51 44	

Föreningens postadress:

c/o Schortz, Rudbeckiusvägen 12, 702 85
e-post: kaare.schortz@gmail.com

Medlemsavgiften är 75 kr för enskild medlem och 100 kr för familj

Plusgiro: 45 66 96-4

Almby-Norrbyås hembygdsgförening är en av 67 föreningar som tillsammans utgör Örebro Läns Hembygdsgförbund

Föreningens skrifter

Mark station (bok 2008, nytryck 2011)	150 kr
Medlemsblad 1-23 (bok 2007)	130 kr
Avfall, avlopp och rening (2006)	40 kr (slut)
Sundby glashytta (2005 och 2006)	40 kr
Närbo (Till 150-årsminnet 2006)	30 kr
Fåglar och fornlämningar vid Marksjön (2001, 2005)	60 kr (slut)
Sörby i Almby, Örebro (2004)	60 kr (slut)
Fotboll på Öster förr och nu (2003)	60 kr
Smalspåret Örebro södra - Palsboda (Nytt 2004, 2006)	60 kr
Prästhagen - festplatsen i Almby (2003)	60 kr (slut)
Hjälmarbaden (2003)	40 kr (slut)
Ormesta - en radby i 2000-talet (2002)	40 kr (slut)
Kyrkogårdsvandring i Almby (2002, 2003, 2006)	40 kr
Albert Johansson, vapensamlare och poet (2001)	30 kr (slut)
Från bondegemenskap till koncern (Slakteriet 2001)	20 kr (slut)
Kyrkan och kyrkogården i Norrbyås (2001 och 2003)	30 kr
Näsby, byvandring 24 april 2001	30 kr (slut)
Dikter och prosa av Nämndemansmor (2000)	20 kr
Vassförädling i Hidingsta (2000)	30 kr
Kanalupproret 1886 (1980 och 2000)	30 kr
Omständigheter när Almby införlivades med Örebro	30 kr